

Valtiovarainministeriö

VN/13996/2026

Inarin kunnan lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laeiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Osana valtion talouden sopeutumistoimia vuonna 2027 kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen tehtävän indeksikorotuksen vaikutusta rajoitettaisiin 2,8 prosenttiyksiköllä. Tämä tarkoittaisi 93 miljoonan euron vähennystä kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen vuodesta 2027 alkaen. Vähennys toteutettaisiin alentamalla valtionosuusprosenttia 0,76 prosenttiyksiköllä vuoden 2026 tasosta. Valtionosuusprosentin kautta toteutettuna vaikutus olisi kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen vuodesta 2026 alkaen pysyväksi päätetyn 75 miljoonan euron vähennyksen kohdentamistapaa jatkettaisiin vuonna 2026 toteutetun kohdentamistavan mukaisesti. Vähennys olisi prosentuaalisesti yhtä suuri osuus kunkin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta siten, että vähennysten yhteismäärä on 75 miljoonaa euroa. Vähennystä ei kuitenkaan kohdennettaisi kuntiin, joiden peruspalvelujen valtionosuus ennen vähennystä on nolla euroa tai negatiivinen.

Esitykset heikentävät kuntien taloudellista kantokykyä tilanteessa, jossa kuntien kustannuspaineet ovat kasvaneet useasta suunnasta. Valtionosuuksia esitetään vähennettäväksi, vaikka kuntien tehtäviä tai vastuita ei vastaavasti kevennetä. Samaan aikaan valtiontalouden muut sopeutustoimet ja kuntiin vaikuttavat lainsäädäntömuutokset, kuten toimeentulotukimenojen kasvu ja kuntien lisärahoitusvastuu työttömyysturvasta, järjestöavustusten leikkaus, riittämättömät työllisyystoimet ja hankintalain vaikutukset, vaikeuttavat kuntien selviytymistä lakisääteisistä tehtävistään.

Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kunnille on jäänyt merkittäviä hyvinvoinnin, ennaltaehkäisyyn, sivistyksen, elinvoiman ja yhdyspintatyön vastuita. Uudistus on tuonut erityisesti pienille kunnille myös uusia hallinnollisia ja toiminnallisia kustannuksia. Vuodesta 2025 TE-uudistus on lisännyt kuntien tehtäviä ja taloudellisia riskejä, joiden todelliset kustannusvaikutukset eivät ole vielä vakiintuneet. TE-palvelujen siirtäminen kuntien vastuulle ei toteutunut kustannusneutraalisti vaan kunnille on tullut huomattavia lisäkustannuksia.

Myös hallituksen esitys tunnistaa kuntatalouden heikentymisen, ja muutosten taustalla vaikuttavan TE-palveluiden rahoitus- ja järjestämisvastuun siirto kunnille, mikä on kasvattanut kuntien toimintakuluja merkittävästi. Lisäksi hallituksen esityksessä todetaan, että kuntatalouden tilanne pysyy lähivuosina haastavana ja kustannuksia kasvattavat muun muassa toimintamenojen kasvu hintojen nousun ja sovitun palkkaratkaisun takia, korkea investointitaso ja valtionosuuksiin kohdistuvat vähennykset.

Nykytilanteesta huolimatta hallituksen esityksellä lisätään kuntien sopeutuspainetta entisestään. Erityisesti alle 5 000 asukkaan kunnissa veroprosentin laskennallinen korotuspaine on esityksen mukaan suurempi kuin suuremmissa kaupungeissa, mikä osoittaa vaikutusten kohdistuvan suhteellisesti raskaammin pieniin kuntiin.

Pohjois-Lapissa kustannuspaineita lisäävät pitkät etäisyydet, harva asutus, vaativat sääolosuhteet, kuljetus- ja kiinteistökustannusten nousu sekä palvelujen järjestäminen pienelle väestöpohjalle. Indeksikorotusten rajoittaminen ei vastaa kuntien todellista kustannuskehitystä, vaan kaventaa mahdollisuuksia turvata lähipalvelut ja alueellinen yhdenvertaisuus.

Inarin kunnan näkökulmasta esitystä ei tule toteuttaa esitetyssä muodossa ilman tarkempaa vaikutusarviointia ja kompensoivia ratkaisuja pienille, harvaan asutuille ja pohjoisille kunnille. Valtiontalouden sopeutusta ei tule tehdä tavalla, joka heikentää kuntien edellytyksiä hoitaa lakisääteisiä peruspalveluja ja ylläpitää elinvoimaa alueilla, joilla palvelujen järjestämisen olosuhteet ovat vaativat.

Inarin kunnanhallitus

Tommi Kasurinen
kunnanjohtaja

Inarin kunnanhallitus

Tommi Kasurinen
kunnanjohtaja

